

ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ
Τῆ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩΝ

Διευθυντής Γ. Ι. ΛΕΛΕΛΑΚΙΣ Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΤΟΠΧΑΝΑ ΑΡΙΘΜΟΣ 78

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Θέλοντες νὰ εὐχαριστήσωμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν διὰ τῆς παροχῆς περισσοτέρων διατριβῶν, διηγηματιῶν κτλ. καὶ νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν πάνυ προθύμως παρασχεθεῖσαν ἀθρόαν συνεργασίαν τῶν φίλων προβαίνομεν προσεχῶς εἰς τὴν δημοσίευσιν μηνιαίου «Δελτίου» συμπληρώματος τοῦ «Κρητικοῦ Ἀστέρος» ὅπερ εἰς τοὺς θέλοντας ἐκ τῶν συνδρομητῶν ἡμῶν θὰ ἀποστέλληται δωρεάν, εἰς δὲ τοὺς μὴ συνδρομητὰς θὰ πωλῆται ἀντὶ 5 λεπτῶν.

Ἐν τῷ «Δελτίῳ» θὰ καταχωρίζονται καὶ ποιήματα, κοινωικά, ἀγγελίαι καὶ διαφημίσεις καταστημάτων, πρακτορείων, ασφαλειῶν, κρίσεις καὶ ἀναγγελίαι διαφόρων ἐκδόσεων κτλ. εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς, εἴτε κατ' ἀποκοπὴν, εἴτε κατὰ 10 λεπτὰ τὸν στίχον.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΡΗΣΣΑΙ ΗΡΩΪΔΕΣ

Ἀφιερῶται τῷ γυναικείῳ φύλῳ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ 7ου φυλλαδίου)

Ἄ. Γ. Ε. Παρίων Σκίερ εἰς τὸ πόνημά του «Σκληραγωγίαι ἐν Κρήτῃ ἐν ἔτει 1867» περιγράφων τὴν ἐν Μπαλῆ μάχην τῆς 6 Μαΐου 1867 ἀναφέρει καὶ τὰ ἀκόλουθα. «Καὶ αἱ γυναῖκες δ' αὐταὶ ἐδείκνυον ἀταρξίαν καὶ γενναϊότητα. Ἐχυσαν μὲν ὀλίγα δάκρυα ἐγκαταλείπουσαι εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ τὴν ἐστίν αὐτῶν, ἀλλ' ὅμως εἰργάζοντο μετὰ σπουδῆς εἰς ὅτι ἐπρεπεν. . . . Ὅταν δ' ἐπληθύνθησαν οἱ πυροβολισμοὶ καὶ αἱ γυναῖκες ἠρώτων μὲ ἀνυπομονησίαν πῶς πληγαίνει ὁ πόλεμος. . . . Δὲν πνιγόμεθα ὑπὸ τοῦ καπνοῦ τῶν καιομένων οικιῶν καὶ δὲν ἀντηχοῦσιν εἰσέτι εἰς τὰ ὦτα

ἡμῶν αἱ κραυγαὶ νεάνιδος, ἣτις ὡς μαινομένη διέφυγεν ἐκ τῶν ἀνοσίων χειρῶν τοῦ ἐχθροῦ.»

Καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1897 ἡ Παντελεῖα Κωνσταντάκη, σύζυγος Πατερᾶκη ἀπὸ Μαλάξαν καὶ ἀδελφῆ τοῦ Στυλιανοῦ Κωνσταντάκη, κομίζουσα πολεμφοδία εἰς τοὺς πολιορκουμένους τὸν ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Πύργου κατὰ τὴν μάχην τῆς 13 Μαρτίου ἐφιλοδωρήθη μὲ δύο ἐχθρῆσας σφαῖρας, ἑτέρα δὲ τολμηρὰ συγχωρία αὐτῆς ἐκόμισεν ἐπ' ὤμων ὑδρίαν πλήρη ὕδατος καὶ ἐδρόσισε τοὺς διψασμένους πολεμιστὰς.

Τὰ ἐπεισόδια ταῦτα θεωρητέα εὐλόγως ὡς τὸ μυριοστημῶριον τῆς ἐν πολέμῳ δράσεως τῶν Κρησῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περιγραφῶσιν ὅλα τὰ κατὰ καιροὺς συμβάντα, οὐδὲ διεσώθησαν ἄλλως μέχρις ἡμῶν αἱ λεπτομέρειαι τῶν πολυχρονίων ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους διεξήγαγον οἱ Κρήτες πρὸς παντοειθεῖς δορικτήτορας καὶ κατακτητὰς καὶ, ὅτι, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ἐσταχυολόγησα τὰ ἀνωτέρω ἐκ πληροφοριῶν καὶ ἐξ ὀλίγων ἀναγνωσμάτων ἀπὸ τὰς σχετικῶς ὀλίγας πηγὰς περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κρήτης ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ ἐφεξῆς ἀλλεπαλλήλων Κρητικῶν ἐπαναστάσεων.

Τὰς δ' ἀκολουθοῦσας δύο δραματικὰς περιγραφὰς ἠρύσθη ἀπὸ τὸ ἐκ παρεμφερῶν πολυτίμων ἀδαμάντων ἀνεξάντλητον ὄρυκτον τῆς μέχρι τοῦδε ἀνεξερευνήτου σχεδὸν ἱστορίας τῶν ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἐντὸς 162 ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1204-1366, ἐκργασίαν δεκατεσσάρων Κρητικῶν ἐπαναστάσεων. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1313, συνοψίζεται δ' ὡς ἐξῆς κατὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Σφακιῶν :

Ὁ φρούραρχος τοῦ Φραγκοκαστέλλου τῶν Σφακιῶν Καπελέτος, ἢ, ὡς κοινῶς λέγουσιν οἱ κάτοικοι, ὁ Ἄρχων Γεωργιάκης συνήτησεν ἐκεῖ τὴν εὐειδεστάτην κόρην Χρυσὴν ἐκ τῆς μεγάλης οικογενείας τῶν Σχορδουλῶν. Καὶ ὡς ἐπὶ τῆς ἐκ τῆς καλ-

λονής της ώρμησε και την κατεφιλησεν· ἀλλ' ἐκείνη μὴ ἀταποκριθεῖσα παρ' ὀλίγον τὸν ἐτύφλωνε δι' ἑνὸς παταγώδους ραπίσματος. Ὁργισθεὶς ὁ ἀκόλαστος Ἐνετὸς ἔσυρε τὴν σπάθην του καὶ ἀπέκοψε ριζήδον τὴν χρυσὴν κόμην τῆς κόρης. Ὁ πατὴρ τῆς χρυσομαλλούσης μετὰ τῶν συγγενῶν του κατεκρεοῦργησε τὸν φρούραρχον καὶ ἐξωλόθρευσε τὴν φρουρὰν πειραθεῖσαν νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἀρχηγόν της. Τὰ Σφακιά διέτελεσαν τότε ἐπὶ ἓν καὶ ἡμισυ ἔτος εἰς ἐπανάστασιν. Ἐκτοτε δὲ δὲν ἀνενοώθη ἡ φρουρὰ καὶ ἡρημώθη τὸ Φραγκοκάστελλον.

Ἡ δὲ δευτέρα, λαβοῦσα χώραν ἐν ἔτει 1363, ἔχει κατὰ περιλήψιν ἐκ τῶν «Ἱστορικῶν Σκηνογραφημάτων» ὡς ἀκολούθως:

Ὁρθόδοξος ἱερεὺς ἐκ Κυθωνίας εἶχε δύο σοβαρὰ ἐλατιώματα ἀρκοῦντα διὰ τὸν ὄλεθρόν του, ἧτοι εἶχε χρήματα καὶ μίαν δεκαπενταετὴ εὐειδεστάτην μοναχοκόρην Ἀηδονίτσαν, ἡρραβωνισμένην τὸν πρωτότοκον υἱὸν εὐγενοῦς ἐκ Χανίων, ὀρθόδοξο τὸ δόγμα, ἀλλ' Ἰταλοῦ τὴν καταγωγὴν. Ἀντίζηλος συγχωρίτης ἐποφθαλμιάσας τὴν κληρονομίαν τοῦ πρεσβυτέρου κατεμήνυσε τὴν συγγένειαν ὡς προῖόν μηχανορραφίας λατινικῆς. Ὁ ἀποστάτης στρατηγὸς Καλέργης, ἀνὴρ τοσοῦτον ἀκατάσχετος ὅσον καὶ ἀκόλαστος, εὐλάβειαν πρὸς τὰ πάτρια ἐπιτηδεύμενος ὑπόσχεται τῷ μηνυτῇ νὰ θραύσῃ τὴν ἀνόσιον μνηστείαν καὶ νὰ μνηστεύσῃ αὐτῷ τούτῳ τὴν κόρην. Τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ὅταν ἐξήρχετο τῆς ἐκκλησίας ἡ Ἀηδονίτσα μετὰ τῆς μητρὸς, δύο μισθοφόροι ὀρμήσαντες αἰφνης ἐκ τοῦ φράκτου τὴν ἀρπάζουσιν ἐναέριον καὶ πεφιμωμένην ἄγουσιν αὐτὴν παρὰ τῷ Καλέργῃ, κατεσκηνωμένῳ ἐν τῇ αὐτῇ κόμῃ. Ἀκούσας τοὺς θρήνους τῆς ὀδυρομένης μητρὸς προσέδραμεν ὁ ἱερεὺς περιβεβλημένος εἰσέτι τὰ ἱερά ἄμφια εἰς τὴν σκηλὴν τοῦ Στρατηγοῦ καὶ κατανόησας τὴν ἰδιοτελείαν του τὸν καθικέτευε γονυπετῆς νὰ οἰκτεῖρῃ τὸν θρήνόν του, νὰ εὐσπλαγχνισθῇ τοὺς στεναγμούς του καὶ τῆς ταλαιπώρου γυναικὸς του τὰ δάκρυα καὶ τῷ ἀποδώσῃ τὸ θυγάτριον. Ὁ Στρατηγὸς τὸν ἐξεδίωξε διὰ τῶν στρατιωτῶν, κραυγάζων «νὰ σιωπήσῃ διότι ἡ ζωὴ του κρέμαται ἐκ νήματος ἀράχνης». Ὁ ἱερεὺς ὑψώσας τὰς χεῖρας ἀνεθεμάτισε τὴν κεφαλὴν τοῦ Στρατηγοῦ, τὴν γενεάν του, τὴν δημοκρατίαν καὶ τὸν ἀποστειλαντα αὐτὸν Δοῦκα Γρανιδικόν. Τότε ἐπήδησεν ὁ Στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ ἵππου του καὶ ἐγένετο ἄφαντος, ἡ δὲ Ἀηδονίτσα δὲν παρεδόθη σύζυγος, θρηνοῦσα πρὸς τὸν καταμηνυτὴν, εἰμὴ μετὰ δύο ἑβδομάδας. Ἐν τῷ μεταξῷ ἐπεκηρύχθη ὁ Καλέργης προδότης ὑπὸ τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Συμβουλίου καὶ ἐπεδιώχθη παντὶ σθένει ἡ σύλληψίς του. Οὗτος ἐπεσκέπτετο εἰς τινα κωμόπολιν παρὰ τὴν Ρεθύμνην γυναικῶν, οὐ δοκίμου διαγωγῆς, ἦν ἡγάπα. Ἡ ἐρωμένη του αὐτὴ παραπεισθεῖσα ἔκρυψεν εἰς τὸ κατώγειον τῆς οἰκίας τῆς δώδεκα στρατιώτας κατ' ὠρισμένην νύκτα συνεντεύξας, οἵτινες τὸν συνέλαβον μετὰ τῶν δύο δορυφόρων του καὶ τὸν ὠδήγησαν δέσμιον εἰς Ἡράκλειον. Ἐκεῖ κατεδικάσθη εἰς θάνατον καὶ ἡ καταδίκη ἐξετελέσθη περὶ τὸν ὄρθρον, κρημισθέντος τοῦ Καλέργῃ ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ διοικητηρίου ἐπὶ τῶν ὀρθίων λογγῶν τῆς σωματοφυλακῆς. Αὐτῆμερὸν ἐδολοφονήθη καὶ ὁ Γραδινικός. Τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1363 ὁ κώδων τοῦ Ἀγίου-Τίτου ἐσήμαιεν εἰς ρυθμὸν πένθιμον δύο κηδεῖας, τοῦ Γραδινικοῦ καὶ τοῦ Καλέργῃ. Διὰ τὸν πρῶτον ἀπενεμήθησαν μεγάλας τιμαὶ, τὸ λείψανον τοῦ δευτέρου δὲν ἠκολούθησαν ἡμῶν τὰ μελανειμονοῦντα τέκνα του καὶ οἱ συγ-

γενεῖς. «Εἰς δὲ μόνον ἱερεὺς ἀνέγνω τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν καὶ ἔχρισεν ἐλαίῳ τὰ βλέφαρα τοῦ Δουκὸς, αὐτὸς ὅστις πρὸ ἑπτῶν ἑβδομάδων εἰς τὴν κατάραν κατὰ τοῦ φθορέως τῆς ἰδίας θυγατρὸς συμπεριέλαβε καὶ Δοῦκα καὶ Δημοκρατίαν».

Καὶ ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ὁ Στρατηγὸς τῆς Ρώμης Πομπήιος ὁ Μέγας κατὰ τὰς ἀνά τὴν Ἀνατολὴν ἐκστρατείας του ἐλθὼν καὶ εἰς Κρήτην διέτριψεν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας εἰς τὸ Ροδοβάνι, τότε Ἐλυρον, ἐνθα ἐνυμφεῦθη τὴν ὠραιότεραν Εὐρυάνθη, θυγατέρα τοῦ Ἀργιλίου, διαζευχθεὶς τὴν πρώτην γυναῖκά του Ἰουλίαν, θυγατέρα, ἢ κατ' ἄλλους ἀδελφὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, μεθ' ἧς δὲν συνέζη ἐν ἀρμονίᾳ. Μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τοῦ Μιθριδάτου καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ρώμης ἐν ἀνατολῇ ἐπανελθὼν εἰς Ρώμην καὶ εὐρὸν βαρέως ἀσθενοῦσαν τὴν Εὐρυάνθην διέταξε καὶ κατεσκεύασαν τὸν ἀνδριάντα τῆς ἐπιστρέψας δ' εἰς Αἴγυπτον ἐδολοφονήθη τῇ 29 Σεπτεμβρίου 48 ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου κατὰ τὴν ἀποβίβασιν. Τὸν θάνατόν του μαθοῦσα ἡ Εὐρυάνθη, καίτοι ἐζητήθη εἰς γάμον ὑπὸ τοῦ Κράσσου, ἔλαβε δηλητήριον καὶ ἀπέθανε, γράψασα ὑπερῆφάνως «ἀποθνήσκω Κρήσσα καὶ σύζυγος τοῦ Πομπηίου». Ἡ Σύγκλητος τῆς Ρώμης τῇ ἀπένειμε τιμὰς καὶ ἴδρυσεν τὸν ἀνδριάντα τῆς εἰς τὸ Καπιτώλιον (Σ.Ι.Μ.).

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Γ. ΙΑΚ. ΚΑΛΑΓ-Γ. ΣΑΚΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ο ΚΕΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ

Εἰς τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν παρουσιάσθη τὴν Κυριακὴν τῶν Ἀπόκρεων ὀθωμανὸς τις ἐκ Προύσης, ὑπηρετήσας πρὸ δεκαπενταετίας ἐνταῦθα ὡς δεκανεὺς καὶ ἐδήλωσεν ὅτι εἰς ἕνα ὑπόγειον, εἰς τὸ ὁποῖον τυχαίως κατῆλθεν, εἶδε πολλὰ ἀγάλματα πέριξ τάφων καὶ ἄλλα ἀντικείμενα χαλκᾶ μεγάλης ἀξίας καὶ ὅτι εἶνε πρόθυμος νὰ ὑποδείξῃ τὸ μέρος. Ἡ Κυβέρνησις λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὰς δηλώσεις του παρέσχε τὴν ἀναγκίαν πίστωσιν πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν εἰς τῆς Γρηῆς τὸν Δέτη, θέσιν πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Πανόρμου νῦν Καστέλλι, διέταξε δὲ καὶ τὸν ἑφορον τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Στ. Ξανθουδίδην νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀνασκαφῶν. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐγένοντο ἔρευναι εἰς διαφόρους θέσεις, ἀλλ' οὐδὲν ἀνεκαλύφθη, διότι ὁ χρόνος ἀφ' ἑνὸς καὶ τὸ ἄροτρον τοῦ γεωργοῦ ἀφ' ἑτέρου μετέβαλον τὸ ἔδαφος καὶ ὁ γεγηρακὸς ἤδη στρατιώτης ἀπώλεσε τὰ σημεῖα, ἅτινα τότε εἶχε παρατηρήσει.

Ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης εἶνε δύσκολον νὰ εὐρεθῶσιν οἱ θησαυροί, τοὺς ὁποίους διασαλπίζει ὅτι εἶδεν, οἵτινες μόνον ἐν τῇ νοσοῦσῃ ἴσως φαντασίᾳ του ὑπάρχουσι, ἐὰν δὲν εἶναι σταλακτίται ἢ παραμορφώσεις τῶν ἐγκάτων σπηλαίου, εἰκονίζουσαι σκιὰς ἀγαλμάτων, τοῦ ὁποίου τὴν θέσιν ὡς θρυλλεῖται, κατωρθώθη νὰ ὀρίσῃ. Ἡ εἶδησις ἐν τούτοις τῆς ἀνευρέσεως θησαυροῦ κρατεῖ ἐν συγκινήσει τοὺς Κρήτας καὶ ἰδίᾳ τοὺς Ρεθυμνίους, εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν ὁποίων θὰ ἀνευρίσκητο ὁ κεκρυμμένος θησαυρός, ἔδωκε δὲ ἀφορμὴν νὰ ἀναπολήσωμεν παλαιὰς τοιαύτας ἐκδόσεις περὶ κεκρυμμένων θησαυρῶν ὡς τὰς ἀκολούθους :

Ἐν ἔτει 1884 ἀφίκοντο εἰς Χανία ἐξ Ἑλλάδος δύο φουστανελλοφόροι ἰσχυρίζομενοι, ὅτι κατὰ παράδοσιν γνωρίζουσι παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν τὴν θέσιν θησαυροῦ ἐν τῇ νησίδι Γραμβούση, ὅπου τὸν ἔκρυψαν τῷ 1821 οἱ πρόγονοί των πολεμοῦντες ἐν αὐτῇ. Ἡ τότε Διοίκησις ἐπέτρεψε καὶ μετέβησαν εἰς Γραμβούσαν ὑπὸ συνοδείαν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, τὸ δ' ἀποτέλεσμα μετὰ πολυημέρους ἐρεύνας ἦτο ἡ ἀνακάλυψις δυσωνύμου λάκκου.

Εἰς Κονταδᾶς μετὰ τινος Γλακούση καλλιβεργοῦντες πρὸ ἐξηκονταετίας καὶ ἐπέκεινα τὴν γῆν εἰς Ροδοβάνι Σελίνου, τὴν ἀρχαίαν Ἐλυρον, ἀνεκάλυψαν ὀπήν, δι' ἣς εἰσῆλθον εἰς ὑπόγειον πλήρες ἀγαλμάτων. Φοβηθέντες μήπως ἀγγαρευθῶσιν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας ὅλοι οἱ συγχωριοὶ των νὰ μεταφέρωσι τὰ εὐρήματα ἔφραξαν ἐκ νέου τὴν εἰσοδὸν χωρὶς νὰ δεῖξωσί τινα τὸ μέρος, συναποκομίσαντες τὸ μυστικὸν εἰς τοὺς τάφους των. Οἱ μεταγενέστεροι ἀπεπειράθησαν πολλάκις ν' ἀνακαλύψωσι τὸ ὑπόγειον ἀλλ' εἰς μάτην.

Εἰς Μεσακλὰ Κυδωνίας πλησίον τῆς Ἐκκλησίας «ἡ Παναγία» πηγάζει ἐκ σπηλαίου ὕδωρ ἄφθονον. Λέγουσιν, ὅτι εἰς τὸν πυθμένα τοῦ σπηλαίου τούτου ὑπάρχει πλάξ, ἐφ' ἣς ἀναγινώσκεται «χαρὰς τονε ὅπου τὴν ἀνοίξει καὶ χαρὰς τονε ὅπου δὲν τὴν ἀνοίξει». Οἱ ἐγχώριοι ἐρμηνεύουσιν, ὅτι ἐὰν ἀφαιρεθῇ ἡ πλάξ, θὰ ἀποκαλυφθῇ θησαυρός, ἀλλὰ καὶ θὰ κατακλυσθῇ ἡ κώμη ὑπὸ τῶν ὑδάτων· διὸ οὐδεὶς προβαίνει εἰς τοιαύτην ἀπόπειραν.

Διὰ μίαν τοποθεσίαν μετὰ τῶν χωρίων Πεμόνια καὶ Φρὲ τῆς ἐπαρχίας Ἀποκορώνου λέγεται τὸ ἐξῆς δίστιχον :

Στὴν Ἀντισα, στὴν Πάντισα, εἰς τοῦ Καλερογιάννη
εἶναι τὸ βίος τὸ πολὺ, ποῖος ἄξιός νὰ τὸ βγάνη !

Δὲν ἀποκλείεται ἡ πιθανότης, ὅτι καὶ ὁ ἐκ Προύσσης ἐλθὼν Μουσουλιμάνος ἀγαματοθήρας θὰ γίνῃ παραίτιος δημιουργίας νέας παραδόσεως περὶ κεκρυμμένων ἀρχαιοτήτων τὰς ὁποίας ἰσχυρίζεται, ὅτι εἶδε, εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ὑπαρχούσας ἐν Κρήτῃ καὶ Ἑλλάδι, ἐὰν μέχρι τέλους δὲν κατωρθωθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς φῶς ὁ παρὰ πάντων προσδοκώμενος θησαυρός.

• ΤΟ ΕΝ ΔΙΚΤΥΝΝΗ, ΤΕΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

Ἐὰν διὰ λέμβου παραπλεύσῃ τις ἐκ Καλυμβαρίου τὰς ἀκτὰς τοῦ Ροδοπιανοῦ Ἀκρωτηρίου, δὲν δύναται ἢ νὰ θαυμάζῃ τὰς διαφόρους μορφὰς τῶν ἀκτῶν τούτων, καθὼς πάντα τὰ μεγάλα δημιουργήματα τῆς φύσεως. Ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις ταύτας μετὰ δῶρον πλοῦν φθάνει τις εἰς τὸν λιμένα τῆς Δίκτυννος, ὅστις προασιπίζεται ὑπὸ τείχους βραχύδους, ὑψηλοτάτου, στίλβοντος, ἐρυθροῦ τὴν ὄψιν καὶ ὑπερηφάνως ἰσταμένου πρὸ μυριάδων ἐτῶν. Δυστυχῶς, ὡς ἐκ τοῦ διαρρευσαντος χρόνου, ἐπληρώθη τὸ πλεῖστον τοῦ λιμένος τούτου, εἶναι ὅμως μνεῖας ἄξιον, ὡς ἀναφέρει ὁ C. Seguer, νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ ὁ λιμὴν οὗτος ἦτο ἐκτάκτου μεγαλοπρεπείας.

Ἡ πόλις Δίκτυννα εἶχε σχῆμα τριγώνου, κειμένη ἐπὶ ὑψώματος καὶ ἐν τῷ μέσῳ δύο λόφων, διαρρεομένη οὕτω, ὑπὸ δύο ποταμίσκων, ἐκβαλόντων εἰς τὸν λιμένα· ἐν ταύτῃ τῇ θέσει γέφυρα πλατυτάτη ἐκ μαρμάρου συνέδεε τὰ διάφορα τῆς πό-

λεως μέρη καὶ τὸν πρὸς δυσμὰς λοφίσκον, ἔνθα ἦτο ὁ ναὸς τῆς Δικτυνναίας Ἀρτέμιδος. Ἐπὶ τῆς γεφύρας ἦτο ἡ ἀγορὰ ἐνθα τακτικῶς οἱ Δικτυνναῖοι συνεδρίαζον, ἐτιμήθη δὲ καὶ ἡ θέσις αὕτη ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων ἀνδρῶν, οὓς εἶδε ποτε ὁ κόσμος ὡς ὁ Ἀννίβας, ὁ Πομπήιος, ὁ Μίνως καὶ ἄλλοι. Ὁ λόφος, ἐφ' οὗ ἐθεμελιώθη ὁ Ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ἀμμωνος, κεῖται 100 μ. ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, εἶχε δ' ἑκτασιν τὸ τρίτον τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἀκροπόλεως καὶ περιεβάλλετο ὑπὸ Πελασγικῶν τειχῶν, ὧν τοὺς λίθους βλέπομεν σήμερον ἐκτισμένους ἐν τῇ προκομαίᾳ Χανίων. Τὸ Τέμενος τῆς Δικτυνναίας θεᾶς ἐγένετο ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, κυανοῦ καὶ ἐρυθροῦ τοιοῦτου, ὅπερ ἀπαντᾶται καὶ σήμερον ἐν τῇ Δικτύννῃ. Γύρω τοῦ ναοῦ ἴσταντο διάφορα ἀγάλματα περὶ μιᾶς μεγάλης πλατείας ἐνθα ἐγένοντο Παγκρήτιοι συναθροίσεις κατὰ τὸν Μάϊον μῆνα πρὸς τιμὴν τῆς Θεᾶς.

Εἰς τοὺς χρόνους τῶν Καρχηδονικῶν πολέμων, ὁ Ἀννίβας παρέμεινεν ἐν Δικτύννῃ καὶ ἐποίησατο μεγαλοπρεπῆ ἀναθήματα, εἰς δὲ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους ὁ Πομπήιος διέτριψε ἱκανὸν χρόνον ἐν Δικτύννῃ καὶ ποιεῖται εὐφημον μνεῖαν περὶ ταύτης ὡς ὁ J. Barthelemy λέγει «ἐν τῇ Δικτύννῃ ἦτο τόπος ἀρεστὸς τῷ Ρωμαίῳ στρατηγῷ καθ' ὅτι ἐκτὸς τῆς Ἐλύρου πρὸν ἦν ὁ Πομπήιος συνεδέετο διὰ τῆς Ἐλυραίας Εὐρυάνθης ἢν τινα καὶ σύζυγον ἔλαβεν, ἐθεώρει τὴν Δίκτυνναν τόπον ἀνέσεως, ἀναπαύσεως, καὶ προόδου». Μίνως ἐπίσης λέγεται ὅτι πολλάκις ἐπεσκέφθη τὴν Δίκτυνναν καὶ παρέμεινεν ἐν ταύτῃ ἔτη ἀρκετὰ πρὸ τοῦ νὰ βασιλεύσῃ. Ἐπίσης ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς λέγει ὅτι καὶ ὁ Λυκούργος ἀπεβιβάσθη μὲν τὸ πρῶτον ἐν Δικτύννῃ ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ διότι τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ἦσαν λίαν φιλελεύθερα καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Πέργαμον.

Ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς Δικτύννης εἶναι σπαραξικάρδιος ὡς ἐκ τῆς ἐρημώσεως, ἣν ὑπέστησαν τὰ ἱερὰ λείψανα αὐτῆς. Εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι αἱ φυσικαὶ τῆς Δικτύννης καλλοναὶ μένουσιν ἀείποτε ἀναλλοίωτοι, καθιστῶσι δ' ἔτι καὶ νῦν τὴν Δίκτυνναν τόπον ἀναφυχῆς, ὅστις, ὑπὸ τὸν λαμπρὸν ὀρίζοντα καὶ τὸν κυνηγετικὸν πλοῦτον, πέπρωται νὰ ἀποθανάτιση, τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς Δικτυνναίας Ἀρτέμιδος.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Ι. ΜΑΝΤΟΝΑΚΗΣ Ἱατρός

Δερβίσης τις θέλων νὰ μάθῃ πόσοι τῶν νυμφευομένων ἀνδρῶν εἶναι εὐχαριστημένοι μὲ τὰς συζύγους των ἀπέτεινε πρὸς 200 τοιοῦτους, ὅτινες ἤκροῦντο μετὰ σεβασμοῦ τῶν σοφῶν αὐτοῦ διηγήσεων, τὸν ἐξῆς λόγον : «Ὅσοι δὲν εἶνε εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν συζύγων των ἄς σηκωθῶσιν ; Ἰδὼν δ' ἕνα μόνον καθήμενον, ἐπλησίασε καὶ ἔμακάρισεν αὐτὸν διὰ τὴν μοναδικήν του εὐτυχίαν. «Καὶ πῶς, νὰ μὴ εἶμαι εὐτυχῆς, εἶπεν ὁ καθήμενος, ἀφ' οὗ ἡ σύζυγός μου εἶνε τόσον εὐφυῆς ὥστε προμαντεύσασα τὴν σημερινὴν ἐρώτησίν σου μοῦ ἔσπασεν ἀπὸ χθὲς τὰ κόκκαλα καὶ μὲ ἔφερεν εἰς θέσιν νὰ μὴν ἠμπορῶ νὰ σηκωθῶ ἔς τὰ πόδια μου ; ».

Δημῶδες ὑγιεινὴ.

Ἔχε τὰ πόδια σου ζεστά,
τὴν κεφαλὴν σου κρύα,
Νὰ μὴ φοβῆσαι τὸν γλατρό
νὰ μὴ τὸν ἔχῃς χρεῖα.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΚΑΤΑΚΟΜΒΑΙΣ

Κατὰ μετάφρασιν Ν. ΚΑΡΔΑΤΑΚΗ

Περὶ τὰ μέσα τοῦ τρίτου αἰῶνος, ὅτε ὁ Αὐτοκράτωρ Βαλλέριος ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς 8ης καταδιώξεως κατὰ τῶν Χριστιανῶν, οἱ τελευταῖοι μόλις εὗρισκον ἄσυλον διὰ τὴν προσεύχωνται εἰς τοὺς ἀχράντους πόδας τοῦ Ἐσταυρωμένου, ὁ Θεὸς τῶν ἡτῶν ἐξόριστος καὶ ἐλατρεύετο εἰς τὰ βάθη τῶν ἀβύσσων, μόνον δὲ οἱ εἰδωλωλάτραι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ θυμιάζουσι τὰ εἰδωλά των ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Τὰ μαντεῖα ἐξηκολούθουν νὰ ἀναγινώσκωσι εἰς τὴν πτῆσιν τῶν πτηνῶν καὶ εἰς τὰ σπλάγγνα τῶν θυμάτων τὸ μέλλον τῆς τότε ἐν σπαργάνῳ ἀνθρωπότητος· οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς ἐτέλουν τὰς συνήθεις λιτανείας, πλὴν αἱ ποιμπώδεις αὐταὶ πανηγύρεις δὲν ἦσαν, ἢ μάταια φαινόμενα. Αἱ οἰκίαι καὶ τὰ δημόσια καταστήματα ἐστολίζοντο μεγαλοπρεπῶς, ἀλλὰ κατὰ βάλτος ἐγέλων διὰ τὰς δημοσίας τχύτας τελετάς. Εἰς τὴν συνείδησιν τῶν λαῶν ἢ πολυθεῖα εἶχε καταδικασθῆ, ὅπως δὲ οἱ πίπτοντες θεοὶ στηριχθῶσι ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειάν των, ὁ δεσποτισμὸς καὶ ἡ σπάθη τῶν Πραιτωριανῶν. Τὸ μέλλον τοῦ κόσμου ἀνῆκε πλέον εἰς τὰς κατακόμβας. Μίαν ἡμέραν ἐν ᾗ οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν συνηγμένοι ἐκεῖ καὶ ἐτέλουν τὴν θεῖαν μυσταγωγίαν ἐπὶ τῶν τάρων τῶν μαρτύρων ἀδελφῶν των, θόρυβος ἀπροσδόκητος διέκοψε τὴν ἱεροτελεστείαν. Ὁ ἀρχιερεὺς φοβούμενος μήπως ἔλθωσιν ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος καὶ βεβηλώσωσι τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἐξέρχεται τοῦ ταπεινοῦ ναΐσκου, ἀκολουθούμενος παρὰ τινῶν ἐκκλησιαζομένων· διακρίνει ἀνθρώπον ρακένδυτον γονυκλιτοῦντα καὶ ἀσπαζόμενον τὸ δάπεδον. Ὁ σεβάσμιος ποιμὴν σπεύδει νὰ τὸν ἀνεγείρῃ, ἐν ᾗ τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα ἀποτείνει εἰς τὸν ξένον λόγους εἰρήνης καὶ ἀγάπης, ὅστις ἐκπληκτος ἐκ τῆς ἐνθέρμου δεξιώσεως ἀναφωνεῖ δακρύων.

«— Εἰς ἐμὲ λοιπὸν ἀποτείνονται αἱ ἐνδείξεις αὐταὶ τῆς ἀγάπης; ἀγνοεῖτε λοιπὸν γενναῖοφρονες ἄνδρες, ὅτι δὲν ἐγεννήθη ἴσος ὑμῶν καὶ ὅτι εἶμαι Λύσιος ὁ πτωχὸς δούλος»·

«— Ἀδελφέ μου, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιερεὺς, δὲν ὑπάρχουν δούλοι μεταξὺ ἡμῶν, ἐδῶ βλέπεις Χριστιανούς, ἢ ὑπόγειος αὐτῆς δικμονὴ εἶνε ὁ ναὸς των· ἐπὶ τῆς γῆς ἐδημιούργησαν διακρίσεις κοινωνικῶν τάξεων, ἀλλ' ἐδῶ ὅλοι αἱ τάξεις ταυτίζονται, διδάσκομεν δὲ τὴν ἰσότητα, ἣτις ἀναμένει ἡμᾶς ἀπαντὰς μετὰ τὸν θάνατον· θὰ σὲ μεταχειρισθῶμεν, ὡς θὰ μετεχειριζόμεθα ἕνα αὐτοκράτορα, ἐὰν ἐγκατέλειπε τὸν θρόνον του διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ συμμερισθῇ τὴν ἐνδειάν μας».

«— Τί ἀκούω! ἐφώνησεν ὁ δούλος, δὲν ἠπατώμην λοιπὸν, ὅτε κατηγόρου ἐπὶ ἀδικίαν τὸν τύραννον, ὃν ὑπηρετοῦν; ἀλλ' εἰς ποῖον ἡδυνάμην νὰ παραπονεθῶ; πάντες ἐγέλων μὲ τὰς δυστυχίας μου, ἢ δὲ κοινωνία ἤρνεῖτο νὰ με δεχθῇ εἰς τοὺς κόλπους τῆς! Ἐναντίον τῶν χλευασμῶν καὶ τῶν ἀδικιῶν, δι' ὧν οἱ ἄνθρωποι μὲ κατέθλιβον ἠσθάνομην συγκεχυμένος πῶς, ὅτι ἤμην καὶ ἐγὼ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἤμην μόνος εἰς τὸν κόσμον! Ἦνεχόμεν τὸ ἄλγος μου ὅπως οἱ νεκροὶ ἀνέχονται τὴν λήθην τῶν ζώντων...»

Πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐδραπέτευσα τοῦ κυρίου μου, καὶ ἀφοῦ περιπλανήθην εἰς τὰ δάση, εἰσῆλθον ἐν τῇ κατακόμβῃ σας τχύτη. Ὅποια εὐδαιμονία! ἐδῶ εὖρον ἐκεῖνο ὅπερ τοσοῦτον ἢ

αἰμάσσουσα ψυχὴ μου ἐπόθει· ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἵτινες μοὶ προσφέρονται ὡς ἀδελφοί, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης λησμονῶ τὰς θλίψεις μου».

«— Μάλιστα τέκνον μου, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιερεὺς, θὰ συμμερισθῆς τὰς ἡδονὰς μας. Προσεύχου, Ἀγαπᾶν καὶ Πάσχειν, ἰδοὺ ὁ κληρὸς μας· θὰ σὲ διδάξωμεν νὰ αγαπᾶς τὸν Θεόν μας καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὅλοι εἶνε ἴσοι· ὁ πλησίον σου ἱστάμενος χριστιανὸς εἶνε πρῶτον βασιλεὺς, τὸν ὅποιον οἱ Ρωμαῖοι ἐξεδίωξαν τοῦ Κράτους του, αὐτὸς λοιπὸν ἐν ὀνόματι ὄλων ἡμῶν, θὰ σοὶ δώσῃ τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀγάπης». Ἐν τῷ ἄμα ὁ πρῶτον βασιλεὺς ἔδωκε τὸν πρῶτον ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν εἰς τὸν Ρωμαῖον δούλον.

Οὕτω λοιπὸν ἐν ᾗ εἰς τὴν Ρώμην τῶν Καισάρων ἢ διαφθορὰ καὶ τὸ ἐγκλημα ἐθεοποιῦντο, ἢ ἀνθρωπότης ἐπανεῦρισκε τοὺς τίτλους τῆς εἰς τὰς κατακόμβας καὶ πρὸ τῶν λειψάνων τῆς δουλείας ἢ νῆα τοῦ Χριστοῦ θρησκεία ἀνωκοδῶμεν τὴν ἀρχέγονον ἰσότητα.

Ο ΚΡΗΣ ΕΝ ΤΗ, ΞΕΝΗ, ΜΟΝΟΛΟΓΩΝ

Ἄχ, τίς Πατρίδος τὴ γλυκεῖα ποῦ εἶναι ἡ ἀγκάλη!
Σὰν τὴν Πατρίδα μας καμμιὰ χώρα δὲν εἶναι ἄλλη
Νάχη ταῖς εὐμορφάδες τῆς, νάχη τὰ θέλητρά τῆς.
Ὁ γαλανὸς τῆς οὐρανός, ὁ ἥλιος τὸ φεγγάρι,
Οἱ κῆποι, τὰ λουλούδια τῆς, ἡ αὔρα, τὰ πουλιά τῆς
Ὅλα καλὰ καὶ εὐμορφα, ὅλα ζωὴ καὶ χάρι.
Κάθε τῆς βράχος κεραυνὸς καὶ ἀστραπὴ μονάχη
Στεφανωμένη μὲ τιμὴν ἢ κάθε μιὰ τῆς ῥάχι.

*

Ὅχι, δὲν θέλω τὰ πικρὰ τὰ ξένα θὰ τ' ἀφήσω.
Χαίρετε ξένα, χαίρετε θέλω ἐκεῖ νὰ ζήσω,
Ποῦ πρωτοεῖδα τὴν ζωὴν ἐκεῖ καὶ νὰ με θάψουν,
Ποῦ ἔχω φίλους συγγενεῖς κι' ἀδέλφια νὰ με κλάψουν.
Ναί, θέλω εἰς τῆς Μάννας μου τὴν ἀγκαλιὰ νὰ μένω,
Νὰ μὴ με λένε ἄπατρι, νὰ μὴ με λένε ξένο.
Ὅταν αἰσθάνεται χαρὰν κι' ὅταν γιορτάζῃ κείνη,
Θέλω μαζὺ νὰ χαίρωμαι, μαζὺ νὰ ξεφαντώνω.
Καὶ ὅταν μαύρη συμφορὰ τὰ στῆθια τῆς βαρύνῃ
Νὰ συμμερίζωμαι κ' ἐγὼ τὴν θλίψιν καὶ τὸν πόνο.
Θέλ' ὅταν βλέπῃ ὄνειρα καὶ πάθῃ ἢ καρδιά τῆς,
Νὰ ὄνειρεύωμαι κ' ἐγὼ τὰ ἴδια ὄνειρά τῆς.
Θέλ' ὅταν ἀρματώνεται καὶ παίρνῃ γι' ἄλογό τῆς
Τὸν κεραυνὸ μὲ τὴν βροντὴ νὰ εἶμαι στὸ πλευρό τῆς.
Νὰ τρέχωμ' ἐνοπλοὶ μαζὺ μὲ πτέρυγας ἀνέμου,
Νὰ κρύπτομαι στὰ σύννεφα μαζὺ τῆς τοῦ πολέμου.
Ὅταν κτυπᾶν νὰ κτυπῶ μὲ δύναμιν μεγάλην.
Καὶ νάχω μπρὸς τὰ στῆθια μου, ὅταν κτυπιέται πάλιν.
Κι' ὅταν γυρμένη σὲ μυρτιαὶς καὶ δάφναις ἀποκάτω,
Ἐγὼ νὰ στέκω ἄγρυπνος φρουρὸς νὰ τὴν φυλάττω.
Νὰ τὴν φιλῶ γλυκὰ γλυκὰ, νὰ με φιλᾷ κ' ἐκείνη
Κάθε μου πόνο καὶ πληγὴ μὲ τὸ φιλᾶ νὰ σῶνῃ.

Ὡ σεις ποῦ τὴν πατρίδα σας γιὰ πάντα ἄπισμονεῖτε !
Εἰπέτε μου ποῖο αἶσθημα τὰ στῆθια σας θερμαίνει ;
Εἰπέτε μου τί βάλσαμο τοῦ πόνου σας ἔμπορεῖτε
Στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Μητριᾶς νὰ εὔρετε τὴν ξένη ;

*

Χαῖρε Πατρίδα μου γλυκεριά ! καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι !
(ἄχ. τί ὀνόματα γλυκά, τί λέξεις μυρωμέναις !
Ζάχαρι μέσα στὴν καρδιά καὶ ζάχαρι στὰ χεῖλη
Μὲ παρ' αἰδέσου ἄρωμα καὶ μύσχο ποτισμέναις)
Ἔρχομαι, ἔρχομαι γοργὸ πλυσίον σας νὰ ζήσω,
Κοντά σας ν' ἀποθάνω,
Στὸν τάφον τῶν πατέρων μου τὴν κόνην μου ν' ἀφήσω
Νὰ ἔχω κάτω συντροφιάν καὶ συντροφιά ἀπάνω.

ΚΩΝΣΤ. ΔΟΥΝΑΚΙΣ

ΑΙ ΚΑΛΑΝΔΑΙ, ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ, ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΛΟΥΜΑ

(Σύνεγχα ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Καὶ τοιαῦτα μὲν ἦσαν αἱ Καλάνδαι κατὰ τὰς περιγραφὰς τοῦ Λιβανίου· ἐξ ἄλλου ὅμως συγχρόνου συγγραφέως, τοῦ ἀγίου Ἀστερίου, ἐπισκόπου Ἀμασείας, πληροφορούμεθα ὅτι σπουδαιότατον ἐν τῇ ἑορτῇ μέρος ἐλάμβανε τὸ θέατρον. Οἱ ἠθοποιοὶ ἐγκαταλείποντες τὴν θυμέλην ἤνουντο μετὰ τοῦ ὄχλου, καὶ εἰς συστήματα καὶ τάξεις διαιρούμενοι περιήρχοντο τὴν πόλιν εὐφημοῦντες καὶ ἐπικροτοῦντες ἐν ἀπάσῃ οἰκίᾳ. Οἱ πλουσιώτεροι τῶν πολιτῶν καὶ ἰδίως οἱ ὑπατοὶ διεσκόρπιζον ἀφθόως χρήματα εἰς τοὺς ἀυλητάς, τοὺς μίμους, ὄρχηστὰς, ἠνιόχους, τὰς εταίρας, τοὺς θηριομάχους, ὅπως διασκεδάσωσι τὰ πλήθη. Ὁ Ἀστέριος ταῦτα ἀναφέρων ἀποδίδει εἰς ἀπλὴν κενοδοξίαν τὴν γενναιοδωρίαν ταύτην, λέγων ὅτι οἱ ὑπατοὶ ἔπρακτον τοῦτο ἐν τῇ ματαιότητι τοῦ νὰ ἴδωσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν μνημονεύμενα ἐν ἀρχῇ τῶν συμβολαίων, ἦτοι τῶν χάριν τῆς ἑορτῆς ἐκδιδόμενων ὑπὸ τῆς πόλεως ψηφισμάτων. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ μνηθάνομεν ὅτι ἐν ταῖς Καλάνδαις ἐγίνοντο καὶ θεατρικαὶ πρᾶξεις προσωποποιήσεων, καὶ τὸ περιεργότερον ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ στρατιῶται εἶχον τὴν ἐλευθερίαν μεταμφιεσμένοι εἰς γυναῖκας νὰ διακωμῶδῶσι τοὺς ἀξιωματικούς αὐτῶν.

Ἐνῶ δὲ ὁ Λιβάνιος ὁμολογεῖ ὅτι ἐν τῇ ἑορτῇ ἀδελφικῶς συνευθύνον ἀστοὶ τε καὶ ἀγρόται, ὁ Ἀστέριος ἀπεναντίας γράφει ὅτι οἱ ἐν τῇ ἑορταζούσῃ πόλει χάριν ἐμπορίας συρρέοντες γεωργοὶ ἐγίνοντο ἀληθῆς θέατρον, χλευαζόμενοι, μαστιγοῦμενοι καὶ διακωμῶδούμενοι ἔργοις τε καὶ λόγοις, κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα τὰς ἀπρεπεῖς ταύτας σκηνὰς διεδραμάτιζον μόνον οἱ προσωποποιοὶ, διότι ὁμοία σκηνὴ μετὰ θλιβερωτέρων συνεπειῶν διεδραματίζετο καὶ ἐν τοῖς λεγομένοις βακχικοῖς Καταγωγίαις τῶν Ἐφεσίων.

Περὶ τῶν ἐν ταῖς Καλάνδαις παριστανομένων δραμάτων ἀκριβεῖς πληροφορίαι ἐλλείπουσιν· ἐκ τῆς ῥήσεως ὅμως τοῦ Ἀστερίου «παίζειν τὸν θάνατον» καὶ προπάντων τῆς εἰδικωτέρας περιγραφῆς τοῦ Χρυσοστόμου, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσω-

μεν ὅτι αἱ Καλανδικαὶ παραστάσεις εἶχον ὑπόθεσιν τὴν διακωμῶδησιν τῆς κοσμικῆς ματαιότητος καὶ τὴν ἀποθέωσιν τοῦ θανάτου, ἐπομένως ἴσως σχετίζονται πρὸς τὴν μεσαιωνικὴν νεκρικὴν παράστασιν, τὴν γνωστὴν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα χορὸς τῶν Μακκαβαίων (Danse Macabre).

Ἄγνωστος ἂν αἱ Καλάνδαι ἐωρτάζοντο μετὰ τῆς αὐτῆς πομπῆς, καθ' ἅπαν τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος, εἰ καὶ ὁ Λιβάνιος ἐπανειλημένως τοῦτο βεβαιοῦ· βεβαίως πάντες οἱ τότε ἐωρτάζον τὴν πρώτην ἐκάστου ἔτους, ὡς καὶ οἱ νῦν, παρ' ἐκάστῳ ὅμως λαῷ ἡ ἑορτὴ ἔφερον ἰδιάζοντα ψυχαγωγίας τύπον· οὕτως αὐτὸς ὁ τοσοῦτον λεπτομερῶς περιγράφας τὰς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Ἀντιοχεῖα ἑορταζόμενας Καλάνδαις οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην μνηεῖαν ποιεῖται περὶ ἀναμίξεως τοῦ θεάτρου ἐν τῇ ἑορτῇ, ἐνῶ ὁ Ἀστέριος θεωρεῖ τὸ θέατρον καὶ τοὺς προσωποποιοὺς ὡς τὸ χαρακτηριστικώτατον τῶν Καλανδῶν γνώρισμα· ἀφ' ἐτέρου δὲ οἱ τρεῖς ἐκ Καππαδοκίας ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες, οὐδὲ κἂν μνημονεύοντες τὸ ὄνομα τῶν Καλανδῶν, ἀναφέρουσιν ἐτέραν ἑορτὴν τελουμένην ἐν Καππαδοκίᾳ τὰ Συμπόσια, μετέχουσαν μὲν τῆς καλανδικῆς πομπῆς, πράγματι ὅμως ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς ἐτέραν ἐθνικὴν ἑορτὴν γνωστὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Κλήσεις.

Ἄλλ' αἱ Ἀντιοχειαὶ Κλήσεις ἔχουσι κοινὸν μὲν τὸ ὄνομα πρὸς τὰς Καλάνδαις (διότι ἀπὸ τοῦ καλῶ ἐπίσης, ὡς προσερέθη, παράγεται καὶ ἡ λατινικὴ λέξις) ὡς ἑορταὶ ὅμως ἦσαν ὅλως μὲν διάφοροι παρὰ τοῖς Σύροις, ταυτόχρονοι ὅμως παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, διότι, ὡς θέλομεν ἴδει προσεχῶς, οἱ Βυζαντινοὶ ἐκχριστιανίσαντες τὰς Καλάνδαις ἐωρτάζον αὐτὰς κατὰ τὸν αὐτὸν μὲν χρόνον, ἦτοι ἀπὸ γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῶν Θεοφανείων, μετὰ τελετῆς ὅμως διαφόρου ἐν τῇ δωδεκαήμερῳ ταύτῃ ἑορτῇ, τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα ἱστορικὰ ἴχνη ἀνευρίσκομεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὁ λαὸς εὐωχεῖτο αὐτοκρατορικῆς δαπάνῃ ἐν τῇ αὐτῇ τῇ λεγομένῃ τῶν δεκαεννέα ἀκκουβίτων, τὰ δὲ συμπόσια ταῦτα ἦσαν οὐ μόνον ἀπαράλλακτα πρὸς τὰς Ἀντιοχειαὶς Κλήσεις, ἀλλὰ παραδόξως ἔφερον καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν, Κλητόρια λεγόμενα ἐπὶ τὸ βυζαντινότερον. Ὡς δὲ οἱ Ἀντιοχεῖς διέκρινον τὴν ἑορτὴν τῶν Καλανδῶν ἀπὸ τῶν Ὀλυμπιακῶν Κλήσεων, οὕτω καὶ οἱ βυζαντινοὶ ἀντικαταστήσαντες τὴν πρώτην διὰ τῆς δευτέρας ὀνομασίας, οὐχ ἤττον διετήρησαν καὶ τὰς Καλάνδαις οἱ μὲν ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἀπλὴν ἑορτὴν τῆς πρώτης Ἰανουαρίου, οἱ δὲ ἀγρόται ὡς θεατρικὴν πομπήν· ὡς ἀπλοῦς χαιρετισμὸς τῆς πρώτης τοῦ ἔτους (πρωτοχρονιάς) παραμείνασαι αἱ Καλάνδαις μέχρι τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπηρεχαιώθησαν ἐπὶ τέλους παραδόξως ὅμως, ἐνῶ ἡ λέξις ἐληθμονήθη, τὸ πρᾶγμα, ἦτοι ἡ Καλανδικὴ ἑορτὴ ζωηρότερα ἀνεφάνη κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, τινὰ δὲ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς πρωτοχρονιάς ἀναπολοῦσι τὰς ἐπὶ Λιβανίου Καλάνδαις, ἦτοι τὴν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἴσοδον τῶν θρεπτῶν πτηνῶν, τὸν νυκτερινὸν παίγνιον τῶν κύβων (νῦν χαρτοπαίγνιον), τὴν ἀνταλλαγὴν ἐδωδίων, τὴν φιλοδορίαν χρημάτων, τοὺς συριγμοὺς τῶν ἑορταζόντων, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὴν τύχην τῶν Καλανδῶν παρηκολούθησαν καὶ τὰ βυζαντινὰ Κλητόρια, τὰ ὁποῖα σὺν τῷ χρόνῳ ἀπαρχαιωθέντα ἐπὶ τέλους ἐσήμεινον ἀπλῶς πᾶν βασιλικὸν δεῖπνον.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ὑπὸ ΝΙΚ. ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ δικηγόρου

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου)

Εἰς τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ δημοσιευθὲν ἄρθρον μου ὑπὸ τὸν τίτλον «Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις» συλλέξας κατεχώρισα ἑκατὸν τριάκοντα λέξεις ἐκ τῶν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν κατὰ τὴν μακραίωνα ἐν τῇ νήσῳ ἡμῶν βενετοκρατικὴν παρεισαχθεῖσων ἰταλικῶν λέξεων.

Ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ εἰρημένου ἄρθρου μου ἐκτίθημι ἐπὶ λέξει τάδε: «Ἐκ τῶν ξένων τούτων λέξεων, αἵτινες ὄσημέραι τείνουσι νὰ ἐξαλειφθῶσιν ἐκ τῆς γλώσσης ἡμῶν συλλέξας ὅσας ἠδυνήθη ἐκ τῶν κατὰ τὴν μακραίωνα βενετοκρατικὴν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν παρεισαχθεῖσων ἰταλικῶν λέξεων παρατίθημι αὐτὰς ἐνταῦθα κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν», ἐξ οὗ κατὰ λογικὴν ἀνάγκην ἔπεται, ὅτι αἱ 130 ἐκεῖναι λέξεις δὲν εἶνε αἱ μόναι εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν παρεισαχθεῖσαι ἰταλικαὶ λέξεις· τούτου ἕνεκα καὶ ὑπέικων εἰς τὴν ὑπὸ πολλῶν ἐκφρασθεῖσάν μοι ἐπιθυμίαν θέλω δημοσιεύσῃ, συνεχίζων τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον μου, καὶ ἑτέραν συλλογὴν αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἐποίησα μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς πρώτης, ἣν ἐν μέρει συμπληροῦ, λέγω δὲ ἐν μέρει, καθότι, ὡς καὶ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τοῦ προκειμένου ἄρθρου μου ἀναφέρω καὶ οἱ κ. ἀναγινῶσται ἐν καιρῷ θέλουσιν ἰδεῖ ἐν αὐτῷ, ἡ συλλογὴ πασῶν τῶν λέξεων τούτων εἶνε ἔργον δυσχερές, ἵνα μὴ εἶπω ἀδύνατον, καὶ ἡ δημοσίευσίς αὐτῶν ἐν τῷ στενῷ χώρῳ τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐπίσης ἀδύνατος.

Ἡ δευτέρα αὕτη συλλογὴ, περιλαμβάνουσα 170 λέξεις, ἔχει, ὡς ἔπεται:

Α.

- * Ἀλιάδα (agliata) = σκοροδάμη, κοιν. σκορδαλιά.
 * Ἀλάργο (alargo) = μακράν.
 * Ἀλιτάνα (altana) = εἶδος ἡλιακοῦ, ἐν ᾧ φυτεύονται ἄνθη.
 * Ἀββοκάτος (avvocato) = δικηγόρος, συνήγορος.
 * Ἀμόντε (a monte) = εἰς μάτην.
 * Ἀββιζάρω (avvisare) = γνωστοποιῶ, παραγγέλλω.
 * Ἄρματα (arme καὶ arma) = ὅπλα.
 * Ἀρμάρι (armario) = σκευοθήκη.
 * Ἀκκουμπίζω (λατ. accumbo) = ἐρείδω κατακλίνομαι.
 * Ἀγιούτο (aiuto) = βοήθεια.
 * Ἀγιουτάρω (ajutare) = βοηθεῖν.

Β.

- Βάζον (vaso) = ἀγγεῖον.
 Βεντόζα (ventosa) = σικιά.
 Βάρκα (barca) = λέμβος.
 Βίζιτα (visita) = ἐπίσκεψις.
 Βαπόρι (ἐκ τοῦ vapore = ἀτμός) = ἀτμόπλοιο.
 Βαγαμπόντης (vagabonde) = πλάνης, φυγόπονος, ἀγύρτης.
 Βεντάλια (ventaglio) = ριπίδιον.
 Βίγλα (vigilia) = φρουρά, ἀγρυπνία.
 Βιγλίζω (vigilo) = κατοπτεύω, κατασκοπεύω, ἀγρυπνῶ.

Γ.

- Γάττος, γάττα (gatto, gatta) = γαλι.
 Γουβέρνο (governo) = κυβερνήσις.

Κ.

- Καδενάτσος (catenaccio) = μοχλός, κλειθρον κρεμαστόν.
 Καμινάδα (caminata) = καπνοδόχη.
 Κορόνα (corona) = στέφανος, στέμμα.
 Καντάριον (cantaro καὶ cantare) = στατήρ.
 Καντόνι (cantone) = γωνία.
 Καπάτσος (capace) = ἱκανός.
 Κασκέττον (cascetto) = εἶδος πῆλου χαμηλοῦ.
 Κουζίνα (cucina) = μαγειρεῖον.
 Καρρότσα (carrozza) = ἄμαξα.
 Καρροσιέρης (carroziere) = ἄμαξηλάτης.
 Κάμερα (camera) = δωμάτιον.
 Κάρβουον (carbone) = ἄνθραξ.
 Καππέλλον (cappello) = πῆλος.
 Κόπια (copia) = ἀντίγραφον.
 Καλαμάρι (calamaio) = μελανοδοχεῖον.
 Καντονάδα (cantanata) = γωνία, γωνιαῖος λίθος.
 Καμπιάλα (cambiale) = συναλλαγματική.
 Κολόρο (colore) = χρῶμα.
 Κολόννα (colonna) = στήλη.
 Κάστρον (λατ. castrum) = φρούριον.
 Καβαλλάρης (ἐκ τοῦ cavallo = ἵππος) = ἵππεύς.
 Καβαλλικεῶ (cavalcare) = ἵππεύω.
 Καβαλλαρία (cavaleria) = ἵππικόν.
 Κουμμεσσούρα (commessura) = συνάρθρωσις, συνοχή.
 Καζάρμα (caserma) = στρατών.
 Κοντίνου (di continuo) = συνεχῶς.
 Κορδόνι (cordone) = θώμιγξ, σειρή.

(Ἀκολουθεῖ)

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο ΛΑΓΩΟΣ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Ὁ πάππος μου ὑπηρέτησεν ἐν τῷ στρατῷ τῆς Ἀφρικῆς. Τὸν ἐγνώρισα, γέροντα ἤδη, συντετριμμένον, καὶ σχεδὸν τυφλόν. Ἐφόρει ἐφθαρμένον ἐκ βελούδου σκουφον καὶ πρασινόχρουν εὐρύχωρον ἐπενδύτην, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐαρέστως περιερίσσετο.

Μοὶ διηγέτο θαυμασίας ἱστορίας, καὶ κατόπιν με ἐλάμβανεν ἀπὸ τὴν χεῖρα διὰ νὰ τῷ χρησιμεύσω ὡς ὀδηγὸς ἀνά τοὺς ἐσπερινούς ὑπὸ τὰς γηραιὰς πλατάνους, καὶ ὑπὸ τὸ γλυκὺ λυκόφως περιπάτους του.

Ἐν τούτοις τὸ σκέλεθρον τοῦτο ὑπῆρξε πρὸ τεσσαράκοντα ἔτη εἰς τῶν τυχηρῶν ἐκεῖνων στρατιωτῶν ὧν αἱ πολεμικαὶ ἰαχαὶ καὶ αἱ λόγχοι κατέρριψαν τείχη παρθένα. Ἐγνώρισε τὸν Μισοῦ-Σίβα (τὸν λευκάζοντα πατέρα), οὗ ἐκέκτητο τὸν ἰσχυρὸν βραχίονα, τὰς σοφὰς γνώσεις, καὶ τὴν φιλεύσπλαγγνον καρδίαν.

Κατὰ τὸ 1844 ὑπῆρξε λοχαγὸς τῶν γρεναδιέρων εἰς τὸ 29ον σύνταγμα τῆς γραμμῆς, κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην τῷ συνέβη τὸ ἀκόλουθον ἐπεισόδιον:

Τὴν ἐπιούσαν τῆς μάχης τοῦ Ἴσλυ (ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς) περιεπόλει ἐπισκεπτόμενος τὰς διαφόρους φρουράς. Μετέβαι-

νεν ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα πυρσόν. Παρατηρήσας αἰφνης σῶμά τι κατακεκλιμένον ἐγγὺς τῶν κάκτων, καὶ πλησιάσας τὸ φῶς, εἶδε τὸν φρουρὸν ὑπνώττοντα. Εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ φωτὸς ὁ κοιμώμενος ἀνῶρθωσε τὸ πρόσωπον ἐκπεληγμένον, φόβῳ δὲ συνεσχέθη, ὅτε ἀνεγνώρισε πρὸ αὐτοῦ ἀξιωματικόν. Ἐπεζήτηε νὰ σταθῇ ὀρθίος, ἀλλ' ἔτρεμεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἀπετύγγανεν.

— Τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ πάππος μου.

— Πισόν.

— Τὸ σύνταγμά σου;

— Τὸ ὄγδοον τῆς γραμμῆς.

— Ἡ ἡλικία σου;

— Εἴκοσι τριῶν ἐτῶν.

Ὁ ἀξιωματικὸς ὕψωσεν ὀλίγον τὸ φῶς, πράγματι ἦτο ἀληθές. Εἶχε πρόσωπον νεαρώτατον, ὀφθαλμοὺς κυανοὺς, οἱ ὅποιοι ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν ὠραῖοι, ὅταν δὲν θὰ ἦσαν, ὅπως κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐκ τοῦ τρόμου συνεσπασμένοι.

— Γινώσκεις τί σὲ περιμένει;

— Ναί, λοχαγέ μου.

— Στρατιώτης ἐν φρουρᾷ πρὸ ἐχθροῦ, εὐρισκόμενος ὑπνώτων θάνατος!

Ὁ ἀτυχῆς νεανίας ὑπέστη ἰσχυρὸν κλονισμόν ὅπως δενδρόλιον ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν τοῦ ἀνέμου πνοήν.

— Λοχαγέ μου ἐτραύλισε.

— Τὸ λέγει ὁ κώδῃξ.

Καὶ δεύτερος ἰσχυρότερος κλονισμός.

— Πόθεν κατάγεσαι;

— Ἐκ τοῦ Δελφινάτου.

— Ἔχεις μνηστῆν;

— Ναί, λοχαγέ μου.

Ὁ πάππος μου τὸν ἐξήτασεν ἀκόμη, οἱ κυανοὶ ὀφθαλμοὶ κατέστησαν γλυκύτατοι. Ἐφαίνοντο ἀτενίζοντες μακρὰν ἀντικείμενα. . . .

— Ἐμπρός. Θὰ τὴν ἐπανίδῃς. Ἀλλὰ τρόσεξε μὴ σε ἔξαπιάσουν; Διευθέτησον λοιπὸν τὸ πιλίκιόν σου ζῶον. . . . καὶ τὸ ὄπλον σου ποῦ εἶναι;

Ἔθεσε τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἔλαβε τὸ ὄπλον ὅπερ ὁ ἀτυχῆς εἶχεν ἀποθέσει χαμαὶ μεταξὺ τῶν κάκτων, καὶ δούς αὐτῷ μὲ τὴν ἀκτηρίδα ἐν γενναίῳ ἐπὶ τοῦ ὤμου κτύπημα διὰ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἰσορροπίαν, ἀπεμακρύνθη· δὲν εἶχε προχωρήσει κατὰ τρία βήματα καὶ ἤκουσε νὰ τὸν καλῶσι.

— Λοχαγέ μου! Λοχαγέ μου!

Ἐπανεστράφη ἦτο καὶ πάλιν ὁ Πισόν.

— Λοχαγέ μου τί ἤμπορῶ νὰ κάμω διὰ σᾶς;

— Δι' ἐμέ;

— Ναί λοχαγέ μου· μοὶ ἐσώσατε τὴν ζωὴν, καὶ θέλω νὰ κάμω καὶ ἐγὼ κατὰ διὰ σᾶς.

— Λοιπὸν ἔστω: «Ὅταν θὰ φονεύσῃς ἕνα λαγῶν μὲ τὴν ράβδον νὰ μοὶ τὸν φέρῃς» καὶ ὁ πάππος μου ἐχάθη ἐν τῇ σκοτίᾳ.

II.

Ἐσπέραν τινὰ εὐρισκόμεθα ἐν τῇ τραπέζῃ, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἤμεθα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος, ὅτε ἀνάπτουσιν ἐνωρὶς τὰ φῶτα. Ὁ πάππος μου ἐκάθητο εἰς τὴν συνειθισμένον

θέσιν του παραπλεύρως τῆς μητρὸς μου. Ἐπρεπε νὰ τὸν βοηθήσω διὰ νὰ τεμαχίσῃ τὰ φαγητά· σχεδὸν δὲν διέκρινε πλέον, καὶ αἱ τρέμουσαι χεῖρές του ἐψηλάφουν τὴν ἐπιτραπέζιον ὀθόνην. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ δείπνου ἡ ὑπηρέτρια ἐλθούσα τῷ εἶπε.

— Κύριε; κάτω εἶναι κάποιος, ὅστις σᾶς ζητεῖ.

— Τί θέλει;

— Δὲν ἤξεύρω κύριε, λέγει ὅτι θέλει νὰ σᾶς ἴδῃ.

— Καλὰ ὀδήγησέ τον μέσα.

Ὁ ἀγνωστος εἰσῆλθεν ἦτο χωρικός γηραλέος περιβεβλημένος ἐπενδύτην φαῖόν, ἀφ' οὗ ἐχαιρέτισεν ἠρώτησεν.

— Ὁ λοχαγὸς Μωρῶ ἂν ἀγαπᾶτε;

— Ἐγὼ εἶμαι, ἀπεκρίνατο ὁ πάππος μου.

— Σεῖς εἰσθε;

Ὁ χωρικός παρετήρησε τὸν σχεδὸν τυφλὸν γέροντα, κεχωσμένον μέσα εἰς τὸν βελούδινον σκοῦφόν του, καὶ τὸν εὐρύχωρον μανδύαν.

— Σεῖς πραγματικῶς εἰσθε, ἠρώτησε δυσπιστῶν;

— Ἀλλὰ ναί, φίλε μου, κατὰ τί δύναμαι νὰ σε ὑπηρετήσω;

— Λοχαγέ μου, σᾶς ἔφερα τὸν λαγῶν, καὶ ἐξήγαγε κάτωθεν τοῦ ἐπανωφορίου του ἐν δέμα.

— Τὸν λαγῶν;

— Μάλιστα δὲν με ἀναγνωρίζετε;

— Δὲν διακρίνω τὸν δάκτυλόν μου, φίλε μου.

— Εἶμαι ὁ Πισόν.

— Πισόν. . . .

— Δὲν με ἐνθυμεῖσθε λοχαγέ;

— Ὅχι, φίλε μου.

Καὶ τότε ἤκουσα διηγούμενον τὸ συμβάν τῆς νυκτὸς τοῦ Ἰσλυ.

Ὁ γηραιὸς χωρικός εἶχε τηρήσει εἰς τὸ βάθος τῆς μνήμης του καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τοῦ ἐπεισοδίου, ὅπερ σᾶς ἀφηγήθη ἀνωτέρω, ἃς ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ πάπου μου.

Ἦδη ὁ πάππος μου ἀνέζη ἀναπολῶν τὰ ὠραῖον παρελθόν· τὸ ὑψωμένον πρόσωπόν του ἐφωτίζετο ὡσεὶ ὑπὸ μεμακρυσμένης ἀκτίνος φωτὸς ἀφρικανικοῦ, τότε δὲ αὐτὸς καὶ τυφλὸς ἐφαίνετο παρατηρῶν μακρὰν ἀντικείμενα. . . .

— Τότε μοὶ εἶπετε αὐτά, λοχαγέ μου. «Ὅταν θὰ σκοτώσῃς ἕνα λαγῶν παιδί μου μὲ τὴν ράβδον νὰ μοὶ τὸν φέρῃς».

Ἐπαύσαμεν νὰ τρώγωμεν, σιωπηλῶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐστραμμένοι τὸν ἠκούομεν ὀμιλοῦντα.

— Ἄ! δύναμι νὰ εἶπω ὅτι ὑπέφερα πολὺ. Τῆς θητείας μου ληξάσης, καὶ εὐθὺς ὡς ἐπανῆλθον εἰς τὸν τόπον μου, ἔκοψα χονδρὴν ἐκ δρυὸς ράβδον καὶ ἐτράπην ἀνά τοὺς ἀγρούς. Τὸ ἐσπέρας ἄμα ἐτελείωνα τὴν ἐργασίαν μου, καὶ τὰς Κυριακάς, ὅτε εἶχον καιρὸν, ἐβάδιζον, ἐβάδιζον ἐμπρὸς μὲ τὴν ράβδον ἀνά χεῖρας. Λαγωὺς ἐβλεπον φεῦ! οἱ ἀχρεῖοι μοὶ ἐδείκνυσον μακρῶθεν τὰ ὠτά των, ἀλλ' εὐθὺς ὡς τοὺς ἐπλησίαζον, τρέχα κυνήγα τους, ἐφρυγον ὡς οἱ Ἄραβες.

ΕΜΜ. Π. ΒΟΥΡΔΟΥΜΠΙΑΚΙΣ

„ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ“

ΔΕΚΑΚΑΙΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐτησίᾳ συνδρομῇ) Ἐσωτερικοῦ ὁρ. 5
) Ἐξωτερικοῦ 7

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ ἄρτι δημοσιευθεὶς ἰσολογισμὸς τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν τοῦ λήξαντος ἔτους προξενεὶ εὐχαρίστησιν καὶ ἐν ταύτῃ θαυμασμόν. Τὸ δημιουργήμα τοῦτο μιᾶς δαιμονίου μεγαλοφυΐας, ἀφῆσαν ὀπισθὲν τοῦ πεπαλαιωθέντα συστήματα, προεπορεύθη ἐπὶ νέας ἔδου, ἦν αὐτὸ τοῦτο διέταμεν, μετὰ ἀλματικῆς ταχύτητος τοιαύτης ὥστε ἐν διαστήματι δεκαετίας πρῶτατα: σήμερον καθ' ἕλην τὴν Ἀνατολὴν ἀνυψωθὲν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς τραπεζικῆς πυραμίδος. Τεθωρακισμένον δὲ μὲ ἰσχυρότατον ἀποθεματικόν, ἀναλογοῦν πρὸς τὸ τέταρτον περίπου τῶν κεφαλαίων του, καθίσταται ἀληθῶς ἀκλόνητον πρὸ τῆς ἐπελάσεως οἰουδῆποτε δυνατοῦ κινδύνου.

Εἰς εὐτραφεὶς κλῶνους διακλαδωθείσα ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν καθ' ἕλα τὰ ἀκμάζοντα κέντρα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, προστατεύουσα ἀπαύστως τὰς πλουτολογικὰς πηγὰς καὶ ἀναρριπίζουσα παντοειδῶς τὴν ἑλληνικὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα, κατέστη ἀναμφισβητήτως ἡ κατ' ἔξοχὴν πανελλήνιος Τράπεζα.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ ἐπισκόπησις τῆς ὑπερόχου θέσεως τοῦ νεαροῦ πιστωτικοῦ ἰδρύματος. Ἦδη μὲ τὰ 50 ἕλα ἑκατομμύριά της, μὲ τὸν θαυμάσιον ὀργανισμόν της, μὲ τὴν πυργωθείσαν ἐμπιστοσύνην τῶν ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν κεφαλαίων, ἐν τῇ ἐπιπέδῳ πάντοτε τῆς ὑπεροχῆς της ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν εἰσέρχεται εἰς νέαν περίοδον εὐρυτέρας δράσεως καὶ ὡς τοιαύτην δικαιούμεθα δεικνύοντες αὐτὴν τοῖς ἀντιζήλοισ ἡμῶν νὰ λέγωμεν μετ' ἔθνικῆς ὑπερηφανίας: «Κύριοι, ἰδοὺ ἡμεῖς».

Καὶ τώρα ὀλίγα ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν τοῦ Ἰσολογισμοῦ

Ἐξαιρετικὸν γεγονός τῆς δράσεως τῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ὑπῆρξεν ἡ ἐν αὐτῇ συγχώνευσις τῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Πίστews. Συνεπεία τῆς συγχωνεύσεως ταύτης τὰ μὲν ἑταιρικὰ κεφάλαιά της ἐδιπλασιάσθησαν ἀνελλόντα εἰς 40 ἑκατομμύρια, τὰ δὲ ἀποθεματικά της εἰς 9 περίπου ἑκατομμύρια. Συνεπεία ὡσαύτως τῆς συγχωνεύσεως ἐξεδόθησαν ὑπὲρ τὸ ἄρτιον 200,000 νέων Μετοχῶν ὡσαύτως κέρδος ἑκτακτον εἰς 8,500,000 ὑπερ προστεθὲν εἰς τὰ τακτικὰ κέρδη τοῦ λήξαντος ἔτους ἀνεβίβασεν αὐτὰ εἰς τὸν ἀληθῶς καταπληκτικὸν ἀριθμὸν τῶν 12,500,000.

Διὰ τῶν κερδῶν τούτων ἀπεσδέσθησαν πάντα τὰ ἔξοδα διαχειρίσεως ὡς καὶ πᾶσα ἀναξιοχρεως ὀφειλὴ πρὸς τὴν Τράπεζαν, μετεφέρθησαν 7,625,000 εἰς τὰ ἀποθεματικά, καὶ ἔμεινεν πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς μετόχους τὸ ποσὸν 2,553,000 ἀναλογοῦν πρὸς δρ. 10 κατὰ Μετοχὴν.

Αἱ παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀθηνῶν Κατχθέσεις συνεπροσούνη τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906 εἰς 69 ἑκατομμύρια, αἱ Προεξοφλήσεις εἰς 13 ἑκατομμύρια, τὰ Δάνεια ἐπὶ διαφόρων ἐγγυήσεων εἰς 96 ἕλα ἑκατομμύρια. Τέλος χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐν τῇ Ἐξωτερικῇ ἐργασιῶν της καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνης τῶν Ἑδρωπαικῶν Τραπεζῶν εἶναι ἡ πρὸς αὐτὰς ὀφειλὴ της ἐκ 37 ἑκατομμυρίων.

Χρονογράφος

ΤΟ ΣΑΛΟΝ ΤΟΥ "ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ,"

Πνευματικαὶ ἀδελφείεις

Λύσεις δεκταὶ μέχρι 30 Μαρτίου 1907

- 1) **Αἶνιγμα.** Ἐμὴν πόλις εἰς τὴν Κρήτην ἔς τοὺς καιροὺς (τῶν Μυκηνῶν, ἂν μὲ ἀποκεφαλίσῃς μέλος εἶναι τῶν πτηνῶν. Ἐστάλη παρὰ Μελίσσης
- 2) **Αἶνιγμα.** Εἶμεθα δύο ἀδελφοὶ στενῶς συνδεδεμένοι πνεῦμα ζωῆς εἰσαγομεν φύ! ἀσχεκολλημένοι εἰς ἑνὸς τὴν κεφαλὴν θέλεις νὰ ἀποχωρίσῃς, ἐνὸς βασιλέως ὄνομα εὐθὺς θὰ συναντήσῃς. Ἐστάλη παρὰ Ἰωάννου Ν. Μοάστου
- 3) **Αἶνιγμα.** Τρεῖς δυσύλλαβοι προθέσεις τὸ ὄνομά μου σχηματίζουν, μ' ἔχουσιν οἱ ὀκνηροὶ καὶ μ' ἀναθαματίζουν. Ἐστάλη παρὰ Σολ. Κυθωνάκη.
- 4) **Ἐρωτήσεις.** α) Ποῖον πτηνὸν μαγειρεύομεν ἀμάδιστον καὶ ἄσφακτον; β) Ποῖον θηρίον ἀποθνήσκει δταν πῆν ὕδαρ; γ) Ποῖον ἡμῖσι εἶνε μεγαλύτερον τοῦ ὄλου του; Ἐστάλησαν παρὰ Κυθηρίου
- 5) **Ἀπόροπον.** Διατί πᾶν τὸ στάρι ἔς στὸ μύλο; Ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Ἐλευθερίου.
- 6) **Λογοπαίγιον.** Ποῖον πτηνὸν ἔγεινεν ἀπὸ ἔγγελον; Ἐστάλη παρὰ Ροδόχρου.
- 7) **Γρήφος** (ἀναγραμματιζόμενος) N 1 K Ἐστάλη ἀπὸ τὸ Ναυτόπουλον
- 8) **Ἐκκερυμμένον ὄνομα πτηνοῦ.** Διδάσκαλος μαθητὴν ἀπροσεκτοῦντα ἰδὼν τὸν ἐτιμώρησεν. Ἐστάλη παρὰ δεσποινίδος Κ. Σ. Μιχαηλοῦ

Βραβεῖα

Α' Βραβεῖον. 1) Μία σπανία Καλλιτεχνικὴ εἰκὼν ἐκ τοῦ «Illustration». 2) Οἱ ἔθνικοὶ Παλμοὶ ἁξίας δραχ. 2 καὶ 3) αἱ Λύκοι τῆς Μακεδονίας ἁξίας 1.50, προσενηθέντες παρὰ Κυθηρίου.

Β' Βραβεῖον. Ἡ Ἱστορία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἁξίας 1 δρ 2) ἡ Πολιορκία καὶ Ἄλωσις Κων/πόλεως ἁξίας 1 δραχ. προσενηθῆσαι παρ' Ἀνωμόμου ἐπὶ τούτω καὶ ἕλατος.

Λύσεις Του φύλλαδιου

67) Ἐνώτιον (ἐν-ώτιον) 68) Χανία—ἄνια. 69) Γ Α Δ Η 70) α) Ροδὴ β) Κιτρίνη γ) Ρώμη δ) Βαλτικὴ Α Ν Η Ρ ε) Ρόδον ς) σελήνη. 74) Τέλειος—τελεία. 72) Α Η Τ Ω Τρεῖς, μάμμη, θυγάτηρ, ἐγγονή. 73) α) Μουλάριον—Ἄμυλλος=βασιλεὺς Ρώμης, β) Τὸ νὰ νομίζῃ τις ἑαυτὸν φρόνιμον. 74) ὁ ἀϊψάγος. 75) ὦ ἀστὴρ μέγας καὶ ἀριστὸς ἐστὶ

Αὐταί

Α' Βραβεῖου ἔτυχον 1) Ἡ Μελίσσα 2) Νυκτερινὴ Δρόσος 3) Ἡ ροδοδακτυλὸς ἡώς. 4) Ἄστερος Χρυσάλλι εἰς Ἀλικιανῶν 5) Εὐθ. Μ. Σπυριδάκης, μαθητὴς.

Β' Βραβεῖου 1) Γ. Προβιδάκης δημοδιδάσκαλος 2) Ἄνδρ. Ε. Τζιφάκης μαθητὴς γ) Γυμνασίου 3) τὸ Ναυτόπουλο τῆς Κρήτης, 4) δ Θυρεός.

Ἐπαῖνον 1) ὁ Ἀπτεράσιος καὶ 2) ὁ 15 μαθητὴς ἐκ Νεαπόλεως τὴν καλλιτεχνικὴν εἰκὼνα λαμβάνει ἡ Νυκτερινὴ Δρόσος, τὰ «Μικροβία» Πατρικίου δ κ Γ. Προβιδάκης καὶ τοὺς «Τυφλοὺς» δ Θυρεός.

Τύποις Μ. Ι. Σαλιβέρου—Χανία